

Dejan M. Pavićević
Student pravnog fakulteta
Univerziteta UNION u Beogradu

Pregledni naučni rad
UDK: 342.56(410)

VRHOVNI SUD UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

Zakonom o ustavnoj reformi iz 2005. godine Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske dobija Vrhovni sud koji je počeo sa radom 1. oktobra 2009. godine kao, najvišu sudsku instancu u zemlji.

U radu suda učestvuje 12 sudija koji odlučuju po žalbama nižih sudova Engleske i Velsa, Škotske i Severne Irske u građansko pravnim stvarima, dok u krivično pravnim ima jurisdikciju samo na teritorijama Engleske i Velsa i Severne Irske.

Sud takođe, ima i ustavno-sudsku funkciju kod pitanja delegiranih nadležnosti teritorijalnim jedinicama u skladu sa Statutima Velsa, Škotske i Severne Irske.

Ključne reči: *Vrhovni sud, Ujedinjeno kraljevstvo, ustavno sudstvo, jurisdikcija*

Do 31. jula 2009. godine Dom Lordova Parlamenta Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Severne Irske, pored svoje zakonodavne funkcije, obavljao je i sudsku funkciju, kao najviši sud u toj zemlji. Zakonom o Ustavnim reformama iz 2005. tu funkciju preuzima Vrhovni sud Ujedinjenog Kraljevstva. Do prestanka obavljanja sudske funkcije Žalbeni Komitet Doma Lordova¹ postupao je po žalbama nižih sudova. Žalbe su tehnički upućivane Kraljici-u-Parlamentu², a ne samom Domu Lordova, a skladu sa ustavnim konvencijama, o žalbama su odlučivali samo lordovi koji imaju pravničko obrazovanje i koji su nazivani *Law Lord*-ovi. Vrhovnog suda nije bilo, žalbe na presude nižih sudova, tehnički su upućivane Kraljici, dok su o njima odlučivali članovi Gornjeg Doma Parlamenta. Ovakav sistem je bio potpuno delotvoran, pošto su o žalbama odlučivali pravnici, tako da je sam Žalbeni Komitet Doma Lordova u potpunosti zadovoljavao standarde najvišeg suda jedna zemlje, osim možda kada je reč o pravu na izbor na tu funkciju.

---

¹ *Appellate Committee of the House of Lords*

² *Queen-in-Parliament* (izraz nastao u zemljama Komonvelta, odnosi se na legislativnu funkciju Krune. Monarh mora da postupa u skladu sa savetom i pristankom parlamenta. Može se tumačiti kao ustavno-pravni termin koji determiniše ograničavanje vlasti monarha parlamentom – prim. autor)

Od 1. oktobra 2009. godine na snagu stupa Zakon o Ustavnim reformama iz 2005. godine i po prvi put uvodi Vrhovni sud.

Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske (UK) i Evropska Unija (EU) uvek su imali svoj poseban odnos. Naime, UK nikada nije sebe doživljavalo kao potpuno integrisani deo EU, tako da je UK ostalo van Šengenskog sporazuma, EURO zone, itd. Veliki broj Britanaca EU doživljava samo kao zajedničko tržište i veoma teško, gotovo nikada ne pristaje da deo svog suvereniteta prenese na EU. Bilo kako bilo, UK je potpisnik Evropske Konvencije o ljudskim pravima, koja u svom članu 6. govori o pravima na pravično suđenje³. Kako tradicionalni Britanski sistem ima drugačije poimanje podele vlasti, pa zbog toga nije bilo jasne podele na zakonodavnu, izvršnu i sudske vlast došlo je do potrebe da se ovakav sistem promeni i prilagodi evropskim standardima. Prvi problem predstavljala je Kancelarija Lorda Kancelara⁴, a sam Lord Kancelar je bio deo i zakonodavne i izvršne i sudske vlasti. Naime Lord Kancelar je bio član Parlamenta u isto vreme Ministar pravde i prvi čovek pravosuđa Engleske i Velsa⁵, kao i predsedavajući Doma Lordova, koji je imao ulogu najviše sudske instance⁶. Kao član Parlamenta on je nesumnjivo učestvovao u zakonodavnom procesu, kao Ministar pravde brinuo se o organizaciji i radu pravosuđa, kao i izboru sudija, a u Domu Lordova je i sam pored legislativne, imao sudijsku funkciju. Iako, većina nas smatra da je podela vlasti kamen temeljac demokratije i nezavisnog sudstva, ne može se reći da je UK do promene ovog sistema 1. oktobra 2009. godine bilo nedemokratsko društvo koje nije imalo nezavisno pravosuđe.

Bilo kako bilo, Parlament Ujedinjenog Kraljevstva 2005. godine doneo je Zakon o ustavnoj reformi⁷ kojim je uspostavljen Vrhovni sud

---

³ *The Supreme Court is an unnecessary attack on the constitution". The Daily Telegraph. 1 October 2009. "The Government argued that there must be a separation in order to comply with Article Six of the European Convention on Human Rights, which guarantees a fair trial."*

⁴ *The office of Lord Chancellor*

⁵ *Head of Judiciary of England and Wales-Lord Chief Justice (sudijska funkcija slična našem predsedniku Vrhovnog suda, prim. autor)*

⁶ *See A Le Sueur, 'From Appellate Committee to Supreme Court: A Narrative', chap 5 in L. Blom-Cooper, G. Drewry and B. Dickson (eds), The Judicial House of Lords (Oxford University Press, 2009); Queen Mary School of Law Legal Studies Research Paper No. 17/2009*

⁷ *The Constitutional Reform Act 2005*

Ujedinjenog Kraljevstva, a za dan početka njegovog rada odabran je 1. oktobar 2009. godine⁸.

Nadležnost i organizacija Suda

Sam sud je smešten u Londonu u zgradi *Middlesex Guildhall* u Vestminsteru, a sama lokacija ima izraženo simboličko značenje u podeli vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Naime, sa jedne strane ove zgrade nalazi se Parlament (kao oličenje legislative), sa druge zgrada Ministarstva finansija (koja simbolizuje egzekutivu). Sud je osnovan kako bi zamenio Žalbeni Komitet Doma Lordova⁹, Gornjeg doma Parlamenta UK, kao najviše sudske instance u zemlji. U radu Suda učestvuje 12 sudija, od toga deset sudija koji su do osnivanja suda obavljali sudijsku ulogu u Žalbenom Komitetu Doma Lordova¹⁰, dok je jedanaesti sudija *Lord Clarke of Stone-cum-Ebony* bivši tzv. *Keeper or Master of the Rolls and Records of the Chancery of England*, čija je uloga predsedavanje Građanskim odeljenjem Apelacionog suda. On je prvi sudija koji je direktno izabran u Vrhovni sud dok dvanaesti sudija još uvek nije izabran, pošto je *Lord Neuberger of Abbotsbury*¹¹, koji je bio član Žalbenog Komiteta Doma Lordova i kandidat za sudiju Vrhovnog suda, izabran da zameni *Lorda Clarka* na mestu predsedavajućeg Građanskim odeljenjem Apelacionog suda¹². Za prvog predsednika Vrhovnog suda UK izabran je *Lord Phillips of Worth Matravers*, bivši predsedavajući Žalbenog Komiteta Doma Lordova, a za njegovog zamenika izabran je *Lord Hope of Craighead*.

Vrhovni sud Ujedinjenog Kraljevstva odlučuje kao poslednja sudska instanca u građansko-pravnim stvarima za teritoriju celog Ujedinjenog Kraljevstva, a u krivično-pravnim stvarima u poslednjoj instanci odlučuje za teritorije Engleske, Velsa i Severne Irske, dok Škotska ima svoj Vrhovni sud koji sudi u poslednjoj instanci u krivičnim stvarima¹³.

Takođe, ovaj Sud je preuzeo i jednu vrstu ustavno-sudske uloge od Pravosudnog Komiteta Tajnog Saveta¹⁴, pa je sada u jurisdikciji ovog Suda odlučivanje o tzv. devolutivnim pitanjima u skladu sa Statutima

---

⁸ *Constitutional Reform: A Supreme Court for the United Kingdom, Department of Constitutional Affairs, July 2003*

⁹ *The Appellate Committee of the The House of Lords*

¹⁰ *Lords of Appeal in Ordinary tzv. Law Lords*

¹¹ *Frances Gibb (2009-07-23). "Lord Neuberger named Master of the Rolls". Times Online (Times Newspapers Ltd.). Retrieved 2009-08-30*

¹² *Master of the Rolls*

¹³ *High Court of Judiciary*

¹⁴ *Judicial Committee of the Privy Council*

Škotske, Severne Irske i Velsa¹⁵. Ovde Sud dobija ulogu ustavnog suda i odlučuje o ustavnosti i zakonitosti akata Izvršnog organa Severne Irske¹⁶ i Skupštine Severne Irske¹⁷, zatim Škotske Vlade¹⁸ i Škotskog Parlamenta¹⁹, kao i Velške Skupštinske Vlade²⁰ i Narodne skupštine Velsa²¹, o čemu će kasnije biti još reči²².

Sam Sud svoj delokrug rada definiše u četiri tačke:

- Sud je poslednja žalbena instanca u Ujedinjenom Kraljevstvu u građansko-pravnim stvarima i poslednja žalbena instanca u Engleskoj, Velsu i Severnoj Irskoj u krivično-pravnim stvarima
- Sud razmatra žalbe u pravnim stvarima od javnog značaja
- Sud se usredsređuje na slučajeve od izuzetnog javnog ili ustavnog značaja
- Održava i razvija ulogu najvišeg suda u Ujedinjenom Kraljevstvu kao lider u zemljama *common-law* sistema.

Zakon o ustavnoj reformi (*The Constitutional Reform Act 2005*)

Puni naziv Zakona o ustavnoj reformi glasi: „Zakon koji će stvoriti uslove za modifikaciju Kancelarije Lorda Kancelara, kao i za funkcionisanje te kancelarije; ustanoviti Vrhovni sud Ujedinjenog Kraljevstva i ukinuti žalbena jurisdikcija Doma Lordova; napraviti izmene i po pitanju jurisdikcije Pravosudnog komiteta Tajnog Saveta i sudijske funkcije Predsednika Saveta; učiniti druge promene vezane za sudije, njihovo imenovanje i disciplinu i pitanja povezana sa tim”²³.

Iz samog punog naziva ovog Zakona može se jasno videti šta se sa njim želelo postići. Glavni cilj ovog Zakona je svakako podela vlasti i jasno razdvajanje sudske od zakonodavne i izvršne vlasti, pa je tako ovim Zakonom osnovan i Vrhovni sud Ujedinjenog Kraljevstva, koji preuzima

¹⁵ *Scotland Act 1998, Northern Ireland Act 1998, Government of Wales Act 2006*

¹⁶ *Northern Ireland Executive*

¹⁷ *Northern Ireland Assembly*

¹⁸ *Scottish Government*

¹⁹ *Scottish Parliament*

²⁰ *Welsh Assembly Government*

²¹ *National Assembly for Wales*

²² Statutory Instrument 2009 No. 1604 *The Constitutional Reform Act 2005* (Commencement No. 11) Order 2009 (Coming into force 2009-10-01)

²³ *An Act to make provision for modifying the office of Lord Chancellor, and to make provision relating to the functions of that office; to establish a Supreme Court of the United Kingdom, and to abolish the appellate jurisdiction of the House of Lords; to make provision about the jurisdiction of the Judicial Committee of the Privy Council and the judicial functions of the President of the Council; to make other provision about the judiciary, their appointment and discipline; and for connected purposes*

od Gornjeg doma Parlamenta ulogu najviše sudske instance u zemlji. Zatim na taj isti sud prenosi deo ovlašćenja Pravosudnog Komiteta Tajnog Saveta, a ulogu predsedavajućeg Gornjim domom Parlamenta (Dom Lordova) i prvog čoveka pravosuđa Engleske i Velsa²⁴ izdvaja iz Kancelarije Lorda Kancelara.

Nacrt Zakona je ušao u proceduru Doma Lordova 24. februara 2004. godine, tada predlažući mnogo veće promene, pa je tako predviđao: potpuno ukidanje Kancelarije Lorda Kancelara, uspostavljanje Vrhovnog suda UK i izmeštanje lordova koji su obavljali sudijsku funkciju iz Doma Lordova u ovaj sud, kao i druge mere vezane za sudstvo, uključujući i izmene statusa *Lord Chief Justice*-a i statusa Pravosudnog Komiteta Tajnog Saveta²⁵.

Sam Zakon je izazvao brojne kontraverze i lordovi su podneli veliki broj amandmana na njega, tako da usvojeni Zakon zadržava poziciju Lorda Kancelara, s tim što je njegova uloga vezana za pravosuđe izuzetno smanjena, a sam Lord Kancelar više ne obavlja ulogu predsedavajućeg Doma Lordova, dok je ostali deo Nacrta usvojen bez većih izmena. Novoformirano mesto Državnog Sekretara za ustavna pitanja²⁶ (*Secretary of State for Constitutional Affairs*) u Kabinetu²⁷, koje bilo prvobitno formirano da u potpunosti zameni izvršnu funkciju Lorda Kancelara, nastavlja da postoji, ali se nosilac te funkcije u Kabinetu od 2007. godine zove Državni Sekretar Pravde i takođe vrši funkciju Lorda Kancelara. Zakon je 21. marta 2005. godine izglasan u oba doma Parlamenta, a Kraljica je svoj pristanak na njega dala 24. marta iste godine²⁸.

Sam Zakon sadrži odredbe koje imaju za cilj reformu više institucija Ujedinjenog Kraljevstva. Dokument je podeljen u tri dela: prvi se tiče reforme Kancelarije Lorda Kancelara, drugi je o Vrhovnom sudu, dok se treći deo tiče izbora sudija. Uspostavljanje novog Vrhovnog suda predstavlja samu suštinu ovog Zakona, dok su ostale odredbe koje se tiču Doma Lordova i Lorda Kancelara proistekle iz odredbi o osnivanju Suda.

---

²⁴ *Lord Chief Justice*

²⁵ *A Le Sueur, 'From Appellate Committee to Supreme Court: A Narrative', chap 5 in L. Blom-Cooper, G. Drewry and B. Dickson (eds), The Judicial House of Lords (Oxford University Press, 2009); Queen Mary School of Law Legal Studies Research Paper No. 17/2009*

²⁶ *Secretary of State for Justice*

²⁷ *Vladi*

²⁸ „Part 3, Constitutional Reform Act 2005”, *Acts of the Parliament of the United Kingdom 4: 3, 2005-03-24*

Žalbeni postupak pred Vrhovnim sudom Ujedinjenog Kraljevstva

U svojstvu žalbenog suda najviše instance, Vrhovni sud UK razmatraće samo slučajeve koji su prošli sve prethodne žalbene instance, pa će za teritoriju Engleske i Velsa razmatrati samo slučajeve koji su prošli žalbeni postupak u Apelacionom sudu i to u građanskom ili krivičnom odeljenju, kao i Visokom sudu²⁹ u ograničenom broju slučajeva³⁰, zatim za teritoriju Škotske Vrhovni sud UK razmatraće samo slučajeve Vrhovnog parničnog suda³¹, a za teritoriju Severne Irske potrebno je da slučaj bude okončan pred Apelacionim sudom Severne Irske ili u ograničenom broju slučajeva pred Visokim sudom Severne Irske.

Stranka se može pojaviti kao podnosilac žalbe pred Vrhovnim sudom samo ako ima direktan interes u postupku i ne mogu sve presude gore navedenih sudova biti predmet žalbe pred Vrhovnim sudom.

Pravo na žalbu Vrhovnom sudu regulisano je ustavnim odredbama i podvrgnuto je nekim ustavnim restrikcijama, tako da su građansko-pravne slučajeve relevantni Zakon o primeni pravde iz 1934, 1960, 1969³², zatim Zakon o judikaturi Severne irske iz 1978³³, Zakon o Vrhovnom parničnom sudu iz 1988,³⁴ kao i Zakon o pristupačnosti pravde iz 1999³⁵. Odredbe o sudskim postupcima Zakona o ljudskim pravima iz 1998.³⁶ primenjuju se na Vrhovni sud, ali ovaj Zakon ne daje opšte pravo na žalbu Vrhovnom sudu, ili bilo koja prava veća od prava na žalbu koja su zagantovana zakonima donetim pre stupanja na snagu Zakona o ljudskim pravima.

Primenom gore navedenih zakona dolazimo do sledećeg, Vrhovni sud će na razmatranje uzeti samo žalbu na bilo koju presudu donetu u Engleskoj, Velsu ili Severnoj Irskoj, u građansko-pravnim stvarima, uz dozvolu Apelacionog suda ili samog Vrhovnog suda. Žalba mora prvo biti podneta Apelacionom sudu, a ako ovaj žalbu odbaci, ona se može podneti direktno Vrhovnom sudu.

---

²⁹ *High Court of Justice*

³⁰ *Visoki sud je sud prve instance u slučajevima visoke vrednosti spora ili visokog značaja slučaja, koji takođe ima supervizijsku jurisdikciju nad nižim sudovima i mnogim, ali ne svim tribunalima, prim. autor*

³¹ *Court of Session*

³² *The Administration of Justice Act 1934, 1960, 1969*

³³ *The Judicature (Northern Ireland) Act 1978*

³⁴ *The Court of Session Act 1988*

³⁵ *(The Access to Justice Act 1999*

³⁶ *The Human Rights Act 1998*

Na ovim teritorijama takođe postoji mogućnost za tzv. *leapfrog appeal*³⁷. Ovakva žalba moguća je samo kod presuda donetih od strane Visokog suda, Visokog suda Severne Irske, kao i kod presuda tzv. *Divisional Court*-a (koji je zapravo deo Visokog suda, ali je jedina razlika što on zaseda u veću od dvoje ili troje sudija). Za ovakvu žalbu potrebno je pribaviti odobrenje Visokog suda, kao i Vrhovnog suda, i nije moguće obratiti se ovakvom žalbom Vrhovnom sudu bez prethodne dozvole Visokog suda. Nije potreban pristanak druge parnične strane kao kod direktne revizije u nas. Za ovakvu žalbu potrebno je da se ispune posebni uslovi iz Zakona o primeni pravde iz 1969.

Što se tiče Škotske, procedura je drugačija, opšte je pravilo da za žalbu Vrhovnom sudu nije potrebno odobrenje škotskog Vrhovnog parničnog suda, ali žalba mora da bude potpisana od strane dva škotska advokata, koji će potvrditi da je žalba opravdana. Žalba mora biti podneta u roku od tri meseca od prijema presude.

Zahtev za sudsku reviziju (građansko-pravne stvari)

Predlog za dozvolu za podnošenje zahteva za reviziju podnosi se Administrativnom sudu (koji je deo Visokog suda). Ako sudija Administrativnog suda odbaci predlog za dozvolu revizije bez održanog ročišta, može se podneti žalba sa zahtevom da se održi ročište po istoj stvari, kako bi se ta odluka ponovo razmatrala. Ako se predlog za dozvolu revizije odbaci od strane Administrativnog suda i posle održavanja ročišta podnosilac predloga se može žaliti na odluku o odbacivanju. Žalba mora biti podneta Apelacionom sudu u roku od sedam dana. Da bi žalba bila uspešna podnosiocu moraju se dozvoliti: da se žali protiv odluke Administrativnog suda i zahtev za reviziju.

Ako Apelacioni sud ne dozvoli žalbu protiv odluke Administrativnog suda, ne postoji dalje pravo žalbe Vrhovnom sudu, pošto on nema jurisdikciju da takvu reviziju dozvoli, ali ako Apelacioni sud dozvoli žalbu protiv Administrativnog suda, ali kasnije i on sam uskrati dozvolu za reviziju, Vrhovni sud će imati jurisdikciju da takvu reviziju prihvati. I baš u tome leži osnovno ograničenje prava na žalbu i reviziju Vrhovnom sudu. To je opšte ograničenje sadržano u Zakonu o pristupu pravdi iz 1999³⁸. Ova odredba znači da se Vrhovni sud ne može upustiti u razmatranje žalbe protiv odluke Apelacionog suda kojom se odbacuje predlog da se pred njim odlučuje o žalbi na presudu nižeg suda. Drugim rečima, kada Apelacioni sud ne dozvoli žalbu bilo koje strane u

³⁷ *leapfrog* = skakati kao žaba, kretati se u skokovima, prev. autor

³⁸ *The Access to Justice Act 1999. section 54(4)*

postupku pred Apelacionim sudom, ta odluka ne može biti promenjena od strane Vrhovnog suda.

U slučaju bilo kojeg od navedenih ograničenja Registrar će pismeno obavestiti stranku da Vrhovni sud nema jurisdikciju u njegovom slučaju. Evropski sud za ljudska prava prihvata ovakvu potvrdu i smatraće da su svi domaći pravni lekovi iscrpljeni i u smislu člana 35. EKLJP, te će dalje postupati.³⁹

Žalbe u krivično-pravnim stvarima

Žalbe Vrhovnom sudu UK u krivičnim procesima u Engleskoj, Velsu i Severnoj Irskoj subjekat su posebnih ograničenja, ograničavajući ih na izuzetne slučajeve od javnog značaja. Žalbu mogu podnositi i tužilac i okrivljeni. Kao što je već rečeno ne može se Vrhovnom sudu žaliti na presude škotskog Visokog suda pravde ili bilo kog škotskog suda u krivično-pravnim stvarima, ali pitanja vezana za krivično-procesno zakonodavstvo u Škotskoj mogu doći pred Vrhovni sud kao devolutivna pitanja prema Škotskom Statutu iz 1998.

Žalbe Vrhovnom sudu u krivičnim procesima u Engleskoj i Velsu (osim Vojnog suda) regulisane su Zakonom o krivičnim žalbama iz 1968.⁴⁰ i Zakonom o primeni pravde iz 1960⁴¹ istim ovim Zakonom⁴² obuhvaćene su odredbe o kauciji, pritvoru i prisustvu okrivljenog na suđenju.

U skladu sa ovim odredbama žalba neće biti odbačena samo ako je podneta uz saglasnost nižeg suda ili samog Vrhovnog suda i to ako niži sud potvrdi da za žalbu javni interes i ako niži sud ili sam Vrhovni sud smatraju da slučaj mora biti razmotren pred Vrhovnim sudom.

Veoma su slične odredbe koje se primenjuju u krivičnim postupcima u Severnoj Irskoj, koje su sadržane u Zakonu o krivičnim žalbama Severne Irske iz 1980.⁴³ i u Severnoirskom Zakonu o judikaturi iz 1978.⁴⁴

Devolutivna funkcija

Vrhovni sud UK ima jurisdikciju nad pretresanjem i odlučivanjem u tzv. „devolutivnim pitanjima“, što podrazumeva pitanja vezana za

³⁹ „Justice of the UK Supreme Court“. Number10.gov.uk. London, United Kingdom: Prime Minister's Office. 2009-04-20. Retrieved 2009-08-30

⁴⁰ *The Criminal Appeal Act 1968, sections 33 i 34*

⁴¹ *The Administration of Justice Act 1960, sections 1 i 2*

⁴² *sections 36-38*

⁴³ *The Criminal Appeal (Northern Ireland) Act 1980, sections 31 i 32*

⁴⁴ *The Judicature (Northern Ireland) Act 1978, section 41 of and Schedule 1*

ovlašćenja i funkcije zakonodavnih i izvršnih vlasti uspostavljenih u Škotskoj i Severnoj Irskoj i to Škotskim Statutom iz 1998. i Severnoirskim Statutom, takođe, iz 1998, kao i pitanja kompetencije i funkcionisanja organa uspostavljenih Statutom Vlade Velsa iz 2006, bez obzira da li se ta pitanja postavljaju u Engleskoj i Velsu, Škotskoj ili Severnoj Irskoj.

Od Vrhovnog suda, takođe može biti zatraženo da ispituje zakone donete u Parlamentu Škotske (po čl. 33. Škotskog Statuta), zakone donete u Skupštini Severne Irske (po čl. 11. Severnoirskog Statuta), kao i predložene Uredbe Saveta i predložene Mere i Zakone prema čl. 96, 99 i 112. Statuta Vlade Velsa.⁴⁵

Vrlo je važno napomenuti da kada govorimo o ovlašćenjima teritorijalnih parlamenata i izvršnih vlasti, govorimo o delegiranim ovlašćenjima. Naime, Parlament UK može aktom preneti neka ovlašćenja centralne vlasti na teritorijalne organe. Naravno to ne mogu biti ovlašćenja iz oblasti odbrane, spoljne politike i tome slično. Nijedna od nadležnosti prenesenih na teritorijalne jedinice nisu ustavom zagarantovane, tj. Parlament UK ta ovlašćenja može u svakom trenutku ukinuti ili ih u samom startu preneti na oročeni vremenski period. Ujedinjeno Kraljevstvo je unitarna država i jednim aktom njegovog Parlamenta moguće je ukinuti npr. Škotsku ili primera radi Oksford i teritoriju u radijusu od 50 milja oko njega proglasiti teritorijalnom jedinicom. S obzirom, da UK nije federalna država, ne postoje ustavne garantije nivoa autonomije određenih teritorija. Takođe, ne postoji ustavna garantija da jednom dostignut nivo autonomije teritorijalne jedinice ne može više biti smanjivan.

Tako da treba imati u vidu, da je ustavno-sudska uloga Vrhovnog suda podređena Parlamentu, pošto ovaj jednim svojim aktom može oduzeti bilo koju poverenu nadležnost teritorijalnih jedinica, pa čak i ovakvu ulogu suda. Dok su se teritorijalne jedinice svojim statutima obavezale na poštovanje odluka Vrhovnog suda po pitanjima poverenih nadležnosti.

Ovlašćeno lice za pokretanje postupka je Javni tužilac⁴⁶ kada je u pitanju Engleska i Vels, a kada su u pitanju procesi koji se direktno tiču Velsa ovlašćeno lice je Generalni zastupnik⁴⁷ Skupštinske vlade Velsa. U Škotskoj ovlašćeno lice je Generalni Advokat⁴⁸, kao i Lord Advokat⁴⁹, dok je u Severnoj Irskoj to Javni tužilac Severne Irske⁵⁰.

---

⁴⁵ „The College of Arms Newsletter”. College of Arms. December 2008. Retrieved 2009-02-25

⁴⁶ Attorney General

⁴⁷ Counsel General

⁴⁸ Advocate General

Pored toga što Zakonom o ustavnoj reformi iz 2005. Britanija po prvi put u svoju ustavnu materiju uvodi jasan sistem podele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, takođe, po prvi put jedan sud, u ovom slučaju novoformirani najviši sud u zemlji preuzima ustavno-sudsku funkciju od izvršne vlasti. Naime, do sada je o pitanjima usklađenosti akata parlamenta i izvršnih organa teritorijalnih jedinica sa ustavom i zakonima centralne vlasti u Londonu odlučivao Tajni Savet, koji je savetodavno telo Krune, sa određenim izvršnim ingerencijama.

Ono što je veoma važno napomenuti je da Vrhovni sud nema ingerencije nad Parlamentom Ujedinjenog Kraljevstva, odnosno aktima koje on donosi, te samim tim Parlament ostaje suveren. Naime, suverenitet Ujedinjenog Kraljevstva leži baš u tom suverenitetu njegovog Parlamenta, pa bi mogućnost da neki sud dobije ingerencije da odluke tog Parlamenta proglašava neustavnima, značilo kraj državnog uređenje kakvo je nama poznato u Kraljevstvu⁵¹.

Kada govorimo u ustavno-sudskoj ulozi Vrhovnog suda UK, trebalo bi povući paralelu sa ulogom našeg Ustavnog suda, i tu vidimo da je odlučivanje po devolutivnim pitanjima od strane Vrhovnog suda UK gotovo identično odredbama kojima je Ustavnom sudu Srbije, i to članom 167. stav 1. tačka 4. Ustava Republike Srbije, dato ovlašćenje da odlučuje o saglasnosti statuta i opštih akata autonomnih pokrajina i lokalne samouprave sa Ustavom Republike Srbije. Za razliku od Ustavnog suda Srbije Vrhovni sud UK ne može da odlučuje o usklađenosti domaćeg zakonodavstva sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i to baš iz ranije pomenutih razloga vezanih za suverenost Parlamenta UK.

* * *

U britanskoj stručnoj javnost se i dalje vode veoma oštre polemike o opravdanosti uvođenja institucije Vrhovnog suda. Do 1. oktobra 2009. godine Žalbeni Komitet Doma Lordova obavljao je funkciju najvišeg suda u Ujedinjenom Kraljevstvu, dok je na čelu tog tela bio, niko drugi do Lord Kancelar, koji je vršio ulogu Ministra pravde, a ujedno je bio i član parlamenta.⁵² Za nas, koji smo iz zemlje u kojoj je podela vlasti na

⁴⁹ *Lord Advocate*

⁵⁰ *Attorney General for Northern Ireland*

⁵¹ „*The College of Arms Newsletter*“. *College of Arms*. December 2008. Retrieved 2009-02-25

⁵² „*The Supreme Court is an unnecessary attack on the constitution*“. *The Daily Telegraph*. 1 October 2009. "The Government argued that there must be a separation in order to comply with Article Six of the European Convention on Human Rights, which guarantees a fair trial."

zakonodavnu, izvršnu i sudsku ustavno načelo, britansko rešenje u najmanju ruku zvuči apsurdno. Ali, da bi se upustili u kritikovanje ovakvog rešenja moramo malo detaljnije sagledati britanski model demokratije. Naime, svi članovi Kabineta su ujedno i članovi Parlamenta, tako da odmah tu dolazimo do problema razgraničenja legislative i egzekutive. Ovde treba imati u vidu, da u Britaniji postoji tzv. dvopartijski sistem, pa stranka sa većinom glasova vlada Kraljevstvom, ali to u isto vreme ne znači da ta ista vlada ne odgovara pred Parlamentom. U Britaniji vlada većinski izborni sistem, tako da je svaki član Donjeg doma Parlamenta neposredno izabran u svojoj izornoj jedinici⁵³, a ne sa partijske liste, što mu automatski daje mnogo veći legitimitet, kao narodnog predstavnika, nego li ga ima onaj ko je izabran po proporcionalnom sistemu sa partijske liste. Iako sistem u kojem pobednik izbora vlada nama deluje kao nedemokratski, ne možemo, a da se ne složimo da Britanija nije nedemokratsko društvo. Šta više, po mišljenjima mnogih teoretičara Britanija je zemlja sa jednom od najrazvijenijih demokratija. Koncept striktno podele vlasti, svojstven za SAD i evropske zemlje nije zastupljen u Britaniji, ali postoje mnogi drugi mehanizmi koji uspešno onemogućavaju samovolju ili zloupotrebu vlasti.⁵⁴

Britanija je morala da svoj sistem promeni, sudijsku funkciju oduzme članovima parlamenta i te iste ljude preseli u zgradu u kojoj se sada nalazi Vrhovni sud.

Postavlja se pitanje da li je ova promena samo formalnost ili je nešto što može ostaviti dalekosežne posledice u celom državnom aparatu u Britaniji. Činjenica je da je sada po prvi put došlo do jasne podele vlasti u Britaniji, ali šta se zaista promenilo, osim što su na Vrhovni sud prešla sudska ovlašćenja Parlamenta i moć odlučivanja o devolutivnim pitanjima, koju je do sada imao Pravosudni Komitet Tajnog Saveta i što je za celu tu operaciju potrošeno negde oko 60 miliona funti poreskih obveznika⁵⁵.

Neki će reći da su promene dobre, neki da ih faktički i nema, a neki da su loše. Oni liberalniji, koji promene smatraju dobrim, vele da je britansko društvo duboko uljuljkano u svoj tradicionalizam i da uvođenje sistema podele vlasti naslućuje velike promene u političkom sistemu koje će Britaniju „modernizovati“ i približiti kontinentu. Oni konzervativniji,

---

⁵³ *Constituency*

⁵⁴ *The Supreme Court is an unnecessary attack on the constitution". The Daily Telegraph. 1 October 2009.*

⁵⁵ *Telegraph.co.uk, Supreme Court is an unnecessary attack on the constitution, <http://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/politics/lawandorder/6252414/The-Supreme-Court-is-an-unnecessary-attack-on-the-constitution.html>*

koji u promenama vide samo loše, vide potencijalnu opasnost da sudije Vrhovnog suda počnu da streme ka oblikovanju Vrhovnog suda kao institucije koja će imati ogromnu političku moć i na kraju početi da kroji politiku Britanije, smatraju da ne treba menjati ono što funkcioniše vekovima⁵⁶. Oni realni, koji promene vide samo kao puku formalnost da bi se izašlo u susret Evropskoj Povelji o ljudskim pravima izgleda da su najviše u pravu.

Entuzijastična očekivanja da će Britanija promeniti svoj vekovima prilično uspešan sistem državnog uređenja i sudstva da bi postala „kao sav normalan svet“ preterana su, a realno govoreći potpuno su neopravdana. Isto tako, nerealan je i strah da će Vrhovni sud UK, postati toliko politički uticajan da će početi da kroji politiku zemlje, iz jednog veoma jednostavnog razloga, on nema ustavno-sudsku funkciju u pravom smislu te reči, zbog same ideje da suverenitet Ujedinjenog Kraljevstva leži u njegovom Parlamentu, pa bi jedino taj isti Parlament mogao Vrhovni sud učiniti i ustavnim i tako sebi oduzeti suverenost, što deluje kao nešto što 1.370 članova oba doma Parlamenta pri zdravom razumu nikada ne bi uradili.

Takođe, treba navesti da mnogi smatraju da je odluka o osnivanju Vrhovnog suda bila veoma ishitrena, da je to svakako nešto što je trebalo uraditi, ali na potpuno drugačiji način. Tako i sam *Lord Neuberger*, koji je imenovan na funkciju predsednika parničnog odeljenja Apelacionog suda⁵⁷ smatra da je ovako važna ustavna reforma (formiranje Vrhovnog suda) „rezultat nečega što deluje kao odluka donosena u poslednjem trenutku uz čašu viskija“.⁵⁸

Bilo kako bilo, Vrhovni sud je veoma brzo „stao na svoje noge“ i počeo sa radom, tako da za dva meseca rada iza njega stoji zavidan broj presuđenih predmeta, a sama njegova organizacija pruža mogućnost daleko boljeg komuniciranja sa javnošću, nego li je to bilo u slučaju Žalbenog Komiteta Doma Lordova. Vrhovni sud je veoma transparentna institucija, čija su vrata otvorena za javnost, prisustvo raspravama je dozvoljeno, suđenja su javna, osim u slučajevima kada sud odluči da isključi javnost i to samo u slučajevima kada je isključivanje javnosti u interesu pravde ili u opštem javnom interesu.

Da bi se videli potpuni efekti osnivanja Vrhovnog suda Ujedinjenog Kraljevstva, potrebno je da prođe više vremena, kako bi se

---

⁵⁶ Rozenberg, Joshua (8 September 2009). "Fear over UK Supreme Court impact". *BBC News Online*

⁵⁷ *Master of Rolls*

⁵⁸ *Telegraph.co.uk*, *Supreme Court is an unnecessary attack on the constitution*, <http://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/politics/lawandorder/6252414/The-Supreme-Court-is-an-unnecessary-attack-on-the-constitution.html>

praksa ovog suda mogla uporediti sa praksom Žalbenog Komiteta Doma Lordova, takođe vremenom će se videti da li će ovaj Sud svojim postupcima opravdati strahove onih koji smatraju da će njegova moć prerasti u političku ili nade da će baš ovaj Sud doneti pozitivne promene.

LITERATURA:

1. "Part 3, Constitutional Reform Act 2005", Acts of the Parliament of the United Kingdom 4: 3, 2005-03-24, retrieved 2009-09-02
2. Statutory Instrument 2009 No. 1604 The Constitutional Reform Act 2005 (Commencement No. 11) Order 2009 (Coming into force 2009-10-01)
3. Scottish Courts website
4. a b c d e Constitutional Reform: A Supreme Court for the United Kingdom, Department of Constitutional Affairs, July 2003
5. "New Supreme Court opens with media barred". The Daily Telegraph. 1 October 2009. "For the first time, we have a clear separation of powers between the legislature, the judiciary and the executive in the United Kingdom. This is important. It emphasises the independence of the judiciary, clearly separating those who make the law from those who administer it."
6. Wakeham report 2000, Chapter 9, Recommendation 57.
7. "The Supreme Court is an unnecessary attack on the constitution". The Daily Telegraph. 1 October 2009. "The Government argued that there must be a separation in order to comply with Article Six of the European Convention on Human Rights, which guarantees a fair trial."
8. Rozenberg, Joshua (8 September 2009). "Fear over UK Supreme Court impact". BBC News Online.
9. See A Le Sueur, 'From Appellate Committee to Supreme Court: A Narrative', chap 5 in L. Blom-Cooper, G. Drewry and B. Dickson (eds), *The Judicial House of Lords* (Oxford University Press, 2009); Queen Mary School of Law Legal Studies Research Paper No. 17/2009. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1374357>
10. "Lords Select Committee on the Constitutional Reform Bill First Report".
11. "Written Answer of the Ministry of Justice to question posed by Lord Steinberg (Col. WA102". Lords Hansard. 2008-03-26.
12. "Scottish Court Service: An Introduction" (PDF). Scottish Court Service. Retrieved 2008-05-23. "The Supreme Courts are made up of the Court of Session, the High Court of Justiciary and the Accountant of Court's Office"

13. Section 33 of the Constitutional Reform Act 2005
14. Judicial Pensions and Retirement Act 1993
15. Pannick, David (March 26, 2009). "Seventy is far too early for a supreme court judge to retire". Times Online.
16. Constitutional Reform Act 2005, section 38
17. <http://www.justice.gov.uk/whatwedo/supreme-court-chief-exec.htm>
18. <http://www.supremecourt.gov.uk/about/executive-team.html>
19. http://www.justice.gov.uk/news/announcement_081007c.htm
20. Constitutional Reform Act 2005, section 24
21. "Justice of the UK Supreme Court". Number10.gov.uk. London, United Kingdom: Prime Minister's Office. 2009-04-20. Retrieved 2009-08-30.
22. Frances Gibb (2009-07-23). "Lord Neuberger named Master of the Rolls". Times Online (Times Newspapers Ltd.). Retrieved 2009-08-30.
23. "Lord Phillips of Worth Matravers appointed as senior Lord of Appeal in Ordinary".
24. "Truly the Supremes? Reflections on the New Court, UKSC Blog". Retrieved 2009-10-07.
25. "Minutes of Oral Evidence Taken before the Constitutional Affairs Committee 17 April 2007". Retrieved 2008-05-23.
26. "The Queen on the application of Save Britain's Heritage v. Westminster City Council". High Court (Administrative Court). Retrieved 2008-05-23.
27. "Lord Falconer's supreme blunder". The Times. Retrieved 2008-10-26.
28. "Questions to the Department for Constitutional Affairs, 15 January 2007 (Col. 877W)". Commons Hansard.
29. "The College of Arms Newsletter". College of Arms. December 2008. Retrieved 2009-02-25.
30. "Official emblem of the UK Supreme Court announced". Ministry of Justice (HM Government). 28 October 2008. Retrieved 2009-07-25.
31. <http://www.supremecourt.gov.uk>
32. http://www.supremecourt.gov.uk/docs/sc001_0409x1.pdf
33. "In pictures: UK Supreme Court". BBC News Online. BBC News. 15 July 2009. Retrieved 18 August 2009.
34. "Inside the UK Supreme Court". BBC News Online. BBC News. 15 July 2009. Retrieved 18 August 2009.
35. "THE WIDER VIEW: Inside the imposing interior of Britain's new £36m Supreme Court". 2 August 2009. Retrieved 18 August 2009.

Dejan Pavićević,

Student of the Doctoral Studies on the University
UNION

THE SUPREME COURT OF THE UK

In October 2009, The Supreme Court replaced the Appellate Committee of the House of Lords as the highest court in the United Kingdom.

The Supreme Court's 12 Justices maintain the highest standards set by the Appellate Committee, but are now explicitly separate from both Government and Parliament.

The Court hears appeals on arguable points of law of the greatest public importance, for the whole of the United Kingdom in civil cases, and for England, Wales and Northern Ireland in criminal cases.

Additionally, it hears cases on devolution matters under the Scotland Act 1998, the Northern Ireland Act 1988 and the Government of Wales Act 2006. This jurisdiction was transferred to the Supreme Court from the Judicial Committee of the Privy Council.

The Supreme Court sits in the former Middlesex Guildhall, on the western side of Parliament Square. This new location is highly symbolic of the United Kingdom's separation of powers, balancing judiciary and legislature across the open space of Parliament Square, with the other two sides occupied by the executive (the Treasury building) and the church (Westminster Abbey).

The Supreme Court also decides devolution issues, that is issues about whether the devolved executive and legislative authorities in Scotland, Wales and Northern Ireland have acted or propose to act within their powers or have failed to comply with any other duty imposed on them. Devolution cases can reach the Supreme Court in three ways:

- Through a reference from someone who can exercise relevant statutory powers such as the Attorney General, whether or not the issue is the subject of litigation*
- Through an appeal from certain higher courts in England and Wales, Scotland and Northern Ireland*
- Through a reference from certain appellate courts.*

As an appeal court, The Supreme Court cannot consider a case unless a relevant order has been made in a lower court.

The Supreme Court:

- *is the final court of appeal for all United Kingdom civil cases, and criminal cases from England, Wales and Northern Ireland*
- *hears appeals on arguable points of law of general public importance*
- *concentrates on cases of the greatest public and constitutional importance*
- *maintains and develops the role of the highest court in the United Kingdom as a leader in the common law world*

The Supreme Court hears appeals from the following courts in each jurisdiction:

England and Wales

- *The Court of Appeal, Civil Division*
- *The Court of Appeal, Criminal Division*
- *(in some limited cases) the High Court*

Scotland

- *The Court of Session*

Northern Ireland

- *The Court of Appeal in Northern Ireland*
- *(in some limited cases) the High Court*